

Landrapport: Sverige 2021

Sammanfattning

The [Asylum Information Database \(AIDA\)](#) är en databas som hanteras av European Council on Refugees and Exiles (ECRE), och som innehåller detaljerad information om nationella asylsystem i 23 länder. Detta inkluderar 19 EU-medlemsstater (Österrike, Belgien, Bulgarien, Cypern, Tyskland, Spanien, Frankrike, Grekland, Kroatien, Ungern, Irland, Italien, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Sverige och Slovenien) och 4 länder utanför EU (Schweiz, Serbien, Turkiet och Storbritannien).

Det övergripande målet med databasen är att bidra till förbättringen av asylregler och asylpraxis i Europa och asylsökandes situation genom att förse alla relevanta aktörer med rätt verktyg och information till stöd påverkansarbete och processföring, både på nationell och europeisk nivå.

Landrapporten om Sverige följer den senaste utvecklingen inom områdena asylförfaranden, mottagningsförhållanden, förvar och innehållet i internationellt skydd för år 2021. Rapporten skrevs av Asylrättscentrum och redigerades slutligen av ECRE.

Det här dokumentet är en översättning av översikten över de viktigaste förändringarna i det nationella asylsystemet år 2021. Hela rapporten finns tillgänglig på engelska [här](#).

Informationen i rapporten är aktuell per den 31 december 2021, om inte annat anges.

Rapporten är en del av the Asylum Information Database (AIDA), finansierad av the European Programme for Integration and Migration (EPIM), ett samarbetsinitiativ av the Network of European Foundations, och den Europeiska unionens Asyl-, migrations- och integrationsfond (AMIF).

Översikt över de viktigaste förändringarna i det nationella asylsystemet år 2021

Asylförfarandet

- ❖ **Afghanistan:** Till följd av utvecklingen i Afghanistan beslutade Migrationsverket den 16 juli 2021 att stoppa alla utvisningar till Afghanistan och den 23 juli 2021 att avbryta beslutsfattandet generellt i asylärenden som rör afghaner. Den 30 september 2021 antogs ett nytt rättsligt ställningstagande av Migrationsverket som i huvudsak medger en ny prövning av tidigare avslagna afghanska asylärenden med verkställbara utvisningsbeslut. 1 500 afghaner vidarebosattes till Sverige, av vilka många evakuerades från Afghanistan i en särskild evakueringsinsats som genomfördes av Migrationsverket och andra svenska myndigheter.
- ❖ **Säkra ursprungsländer:** I maj 2021 implementerade Sverige asylprocedurdirektivets bestämmelse om säkra ursprungsländer i sin nationella lagstiftning och en lista över säkra ursprungsländer togs fram, vilket ger Migrationsverket ökade möjligheter att använda påskyndade förfaranden för asylsökande från länder på listan.
- ❖ **Covid-19:** Asylintervjuer som genomfördes på distans användes i stor utsträckning som en konsekvens av Covid-19-situationen.
- ❖ **FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD):** I ett ärende som gällde en man från Afghanistan med svår psykisk ohälsa ansåg FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) att Sverige inte tillräckligt hade utrett om mannen kunde få faktiskt tillgång till vård i Afghanistan och fann att Sverige hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 15 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- ❖ **FN:s kommitté mot tortyr (CAT):** I ett ärende som gällde en afghansk medborgare som hade konverterat till kristendomen fann FN:s kommitté mot tortyr (CAT) att Sverige hade underlåtit att göra en individuell bedömning av den personliga och verkliga risken som individen skulle utsättas för i Afghanistan, givet bristen i att beakta hans bevisning i kontexten av hans kulturella och utbildningsmässiga bakgrund, bristen i att inhämta och i bedömningen inkludera oberoende medicinsk bevisning, bristen i att beakta bevisningen i sin helhet och bristen att på ett korrekt sätt återge svar från sökanden.

Mottagningsförhållanden

- ❖ **Möjligheten för afghaner att återfå bistånd:** Efter Migrationsverkets beslut den 16 juli 2021 att tillfälligt stoppa alla utvisningar till Afghanistan efter talibanernas maktövertagande kunde många afghaner med verkställbara utvisningsbeslut ansöka om individuella inhibitionsbeslut, och därefter återfå ekonomiskt stöd och boende. Det uppstod dock en situation där många afghaner med verkställbara utvisningsbeslut inte kunde återfå sådant stöd, bland annat afghaner som lämnat in anmälningar om verkställighetshinder men ännu inte beviljats ny prövning, afghaner som hade fått avslag på ansökningar om förlängning av uppehållstillstånd för gymnasiestudier eller arbete, afghaner som hade återsänts till Sverige enligt Dublin-förordningen och andra som helt enkelt saknade information om hur de skulle gå till väga.

Förvar av asylsökande

- ❖ Migrationsöverdomstolen meddelade två prejudikat angående de nationella reglerna om förvar och tillämpningen av mottagningsdirektivet. I det första fallet fann Migrationsöverdomstolen att det saknas förutsättningar enligt artikel 8.3 d i mottagandedirektivet att ta en asylsökande i förvar med stöd av utlänningslagen när denne inte hålls i förvar på grund av ett förfarande för återvändande enligt återvändandedirektivet vid tidpunkten för beslutet om förvar. I det andra fallet fann Migrationsöverdomstolen att det fanns grund för att hålla en person som hade beviljats ny prövning av frågan om uppehållstillstånd i s.k. sannolikhetsförvar. Eftersom mottagandedirektivet bedömdes vara tillämpligt måste även förutsättningarna i direktivet vara uppfyllda.

Innehållet i internationellt skydd

- ❖ **Upphörande av den tillfälliga lagen:** Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att beviljas uppehållstillstånd i Sverige (tillfälliga lagen), som infördes år 2016, upphörde den 19 juli 2021. Flera begränsningar som hade införts genom den tillfälliga lagen gjordes dock permanenta genom ändringar i utlänningslagen, bland annat övergången till tidsbegränsade uppehållstillstånd för personer som omfattas av internationellt skydd, krav på kvalifikationstid, förmåga att försörja sig själv och vandelskrav för att kunna få permanent uppehållstillstånd, begränsningar avseende familjeåterförening samt krav på inkomst och bostad för familjeåterförening.

Respons på situationen i Ukraina

Den 24 februari 2022 beslutade Migrationsverket att avbryta beslutsfattandet i ukrainska asylärenden och att avbryta verkställigheten av utvisningsbeslut till Ukraina. Massflyktsdirektivet är implementerat i svensk rätt och bestämmelser om det finns i 21 kap. utlänningslagen.

Sverige beviljade initialt endast tillfälligt skydd till personer som faller inom den snäva kretsen av personer som är berättigade till skydd enligt artikel 2.1 i Rådets genomförandebeslut:

- Ukrainska medborgare bosatta i Ukraina före den 24 februari 2022.
- Statslösa personer, och medborgare i andra tredjeländer än Ukraina, som åtnjöt internationellt skydd eller motsvarande nationellt skydd i Ukraina före den 24 februari 2022.
- Familjemedlemmar till personer som faller inom de två kategorierna ovan.

Regeringen beslutade senare att utöka tillämpningsområdet till att även omfatta personer, som omfattas av artikel 2.1 och 2.2 i genomförandebeslutet, som rest in i Sverige under perioden från och med den 30 oktober 2021 till och med den 23 februari 2022 och som efter inresan har fortsatt att vistas i Sverige.

Personer som beviljas tillfälligt skydd får uppehålls- och arbetstillstånd fram till den 4 mars 2023.

Ansökningar om asyl eller uppehållstillstånd på andra grunder från personer som är berättigade till tillfälligt skydd kommer att beviljas sådant skydd och deras ansökan om uppehållstillstånd på annan grund att avvisas. Om de har ansökt om asyl kommer deras rätt till skyddsstatus som flyktingar eller alternativt skyddsbehövande att hanteras i ett senare skede. Beslutsfattandet avseende skyddsstatus för personer från Ukraina är dock stoppat i skrivande stund.

Personer som har beviljats tillfälligt skydd kan därefter ansöka om skyddsstatus.

Beslutsfattandet avseende skyddsstatus för personer från Ukraina är dock, som tidigare har nämnts, stoppat i skrivande stund.

Personer som beviljas tillfälligt skydd har rätt till boende och ekonomiskt stöd på samma nivå som för asylsökande. Nivån på det ekonomiska stödet har inte justerats sedan år 1994.

Personer som har beviljats tillfälligt skydd kan inte folkbokföra sig i Sverige, vilket innebär att de inte har rätt till vissa förmåner. Vuxna som har tillfälligt skydd har endast rätt till sjukvård som inte kan anstå. Barn som har tillfälligt skydd har rätt till samma sjukvård som alla andra barn i Sverige.

Migrationsverkets tolkning är att det inte finns några särskilda regler om familjeåterförening för personer som har beviljats tillfälligt skydd och att de allmänna reglerna gäller. Det innebär att personer med tillfälligt skydd i regel inte kommer att ha rätt till familjeåterförening.

Den svenska regeringen införde krav på ID-kontroller för passagerare på färjor till Sverige (på resor längre än 20 nautiska mil). Kontrollerna ska utföras av färjeoperatörerna och personer som inte kan uppvisa giltig fotolegitimation får inte resa. Detta är ett hinder för personer som vill söka internationellt skydd i Sverige och som saknar giltig fotolegitimation.

Regeringen tog också fram ett förslag om ID-kontroller på bussar, tåg och kortare färjeresor, men detta har de inte gått vidare med.